

IZVJEŠTAJ ZA 2025. GODINU

1. Građanski nadzor provedbe Nacionalnog plana za digitalno desetljeće 2030

Tijekom 2025. godine Telecentar je, na temelju ugovora o partnerstvu s organizacijom European Citizen Action Service (ECAS) iz Bruxellesa, proveo građanski nadzor provedbe hrvatskog Nacionalnog plana u kontekstu EU strategije Digitalno desetljeće 2030. Aktivnost je financirana od strane Europske komisije u okviru Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava br. 101194276 (projekt EURECA 2025), provodila se od 21. svibnja do 15. studenoga 2025., a Telecentar se ugovorom obvezao izraditi izvještaj, sudjelovati na koordinacijskim sastancima s ECAS-om te promovirati rezultate u Hrvatskoj, uz ugovorenu naknadu od 6.250 eura.

Nadzor je obuhvatio četiri područja koja odražavaju ciljeve EU strategije Digitalno desetljeće - digitalne vještine, digitalnu transformaciju poslovanja, digitalizaciju javnih usluga i digitalnu infrastrukturu te je ocijenio usklađenost nacionalnih mjera s ciljevima EU-a, stupanj njihove stvarne provedbe i otvorenost procesa donošenja odluka. Istraživanje se temeljilo na analizi službenih dokumenata, DESI i drugih EU/nacionalnih statistika, razgovorima s ključnim dionicima i e-mail komunikaciji s nadležnim ministarstvima, s ciljem doprinosa europskom praćenju stanja Digitalnog desetljeća i budućoj reviziji hrvatskog Nacionalnog plana.

U području digitalnih vještina plan je dobro usklađen s EU ciljevima, no udio stanovništva s osnovnim digitalnim vještinama stagnira na 58,95% (uz svega 27,26% kod osoba u dobi 55-74 godine), dok je udio ICT stručnjaka dosegao 5% radne snage uz rastući udio žena (21,50%); vaučeri za digitalno osposobljavanje i projekt BrAln (CARNET) ističu se kao dobre prakse. Digitalna transformacija poslovanja pokazuje mješovitu sliku: digitalni intenzitet malih i srednjih poduzeća raste (63,45%), analitika podataka već nadmašuje nacionalni cilj, no korištenje računalstva u oblaku je u padu (37,72%), a nacionalni ciljevi za umjetnu inteligenciju znatno su manje ambiciozni od EU vrijednosti.

Digitalizacija javnih usluga napreduje kroz sustav e-Građani (2,16 milijuna korisnika, 117 usluga) i formalno ostvaren cilj pristupa e-zdravstvenim zapisima, uz funkcionalne nedostatke i slabiji napredak usluga za poslovni sektor. Infrastruktura je najnaprednije područje, s pokrivenošću mrežama visokog kapaciteta od 78,93% i 5G pokrivenošću od 94,20%, dok su strateške infrastrukture (poluvodiči, kvantne tehnologije, super računalstvo, rubni čvorovi) tek u ranoj fazi. Proces izrade plana bio je formalno otvoren putem e-Savjetovanja, no kratko razdoblje od 15 dana i ograničena ugradnja primjedbi upućuju na tek umjerenu uključenost.

Na temelju nalaza, izvještaj preporučuje izgradnju mreže lokalnih centara digitalne uključenosti za starije i ranjive skupine te uvođenje informatike kao obveznog predmeta u srednjoj školi; podizanje nacionalnih ciljeva za umjetnu inteligenciju i analitiku podataka uz jači paket potpore malim i srednjim poduzećima putem EDIH-ova; povezivanje osnovnog digitalnog opismenjavanja s praktičnim korištenjem sustava e-Građani; te definiranje jasnih ciljeva stvarnog korištenja mreža i konkretnih planova za strateške infrastrukture u sljedećoj reviziji Nacionalnog plana.

2. Provedba projekta „Media literacy and digital citizens“

Telecentar je, u partnerstvu s udrugom ODRAZ, tijekom 2025. godine proveo šestomjesečni projekt „Media literacy and digital citizens“ (Medijska pismenost i digitalni građani), financiran u

okviru ECAS-ove sheme dodjele bespovratnih sredstava svojim članicama. Ciljevi projekta bili su razviti na istraživanju utemeljene smjernice politika za integraciju medijske pismenosti u srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje, izraditi i provesti program osposobljavanja za nastavnike i učenike te podići javnu svijest putem online kampanje i nacionalne konferencije.

Projekt je kombinirao istraživanje, obrazovanje i komunikaciju radi jačanja medijske pismenosti i otpornosti na dezinformacije, posebice vezane uz klimatske promjene i održivi razvoj. Aktivnosti su uključivale izradu smjernica politika na temelju pregleda literature i kvalitativnog istraživanja, webinar o dezinformacijama vezanim uz klimu, dvije radionice za učenike o lažnim vijestima i dezinformacijama, dvije edukacije za nastavnike i županijska stručna vijeća, radionice digitalnog pripovijedanja (zvuk, video, rasvjeta, montaža) na Sveučilištu Algebra Bernays, kampanju provjere činjenica o održivom razvoju (#SustainableFacts, #FakatOdrživo) te završnu konferenciju. Aktivnosti su bile usmjerene na nastavnike, kreatore politika, medijske stručnjake, organizacije civilnog društva i inicijative za provjeru činjenica.

Smjernice politika izrađene su na temelju pregleda 93 rada i 20 intervjua s ekspertima za medijsku pismenost, triangulacijom s okvirima DigComp i DISCourse, objavljene na platformi DigComp.info i tiskane u 50 primjeraka. Webinar o dezinformacijama okupio je 54 sudionika; radionice o lažnim vijestima 63 učenika iz Osnovne škole Središće i Građevinske tehničke škole; edukacije za nastavnike 40 polaznika iz dva stručna vijeća; radionice digitalnog pripovijedanja 26 studenata i nastavnika. Objavljeno je šest članaka provjere činjenica i ukupno 57 objava na komunikacijskim kanalima ODRAZ-a. Završna konferencija okupila je 68 ravnatelja, nastavnika, djelatnika visokog obrazovanja, predstavnika civilnog društva i kreatora politika, uz predavanja, istraživačku radionicu, produkciju pet podcasta i predstavljanje kampanje, dok su LinkedIn objave ostvarile 1.266 prikazivanja.

Prema provedenoj evaluaciji, 80% učenika i svi nastavnici unaprijedili su razumijevanje dezinformacija, a projekt je ojačao mreže edukatora i ponudio konkretne alate za nastavu; srednjoročno se očekuje jačanje kritičkog mišljenja i odgovornog korištenja medija, a dugoročno ugradnja medijske pismenosti u svakodnevnu praksu i javnu raspravu. Rodna ravnopravnost bila je zastupljena u svim aktivnostima (50% sudionika u istraživanju, 58% u radionicama digitalnog pripovijedanja, 65% na konferenciji), a u istraživačkim i konferencijskim aktivnostima sudjelovali su predstavnici sedam nevladinih organizacija, pet akademskih institucija, tri škole, četiri mala i srednja poduzeća, jedne državne agencije te 39 škola.